

Oponentní posudek diplomové práce
Autor práce: Jaroslav Gondáš
Název práce: Prostor a eschatologie

Autor se ve své práci pokouší mapovat posuny a transformace v chápání prostoru (a příbuzných pojmů) ve vztahu k eschatologii v rámci křesťanské (západní) kultury. Po úvodním rozvržení práce a definování základních pojmů zařazuje kapitolu sledující pojetí prostoru v rámci biblického kánonu.

V dalších kapitolách pak sleduje nejdůležitější změny (a neadekvátní deformace) v pojetí prostoru jakožto dimenze eschatologického výhledu křesťanské víry. Změny v pojetí prostoru ilustruje také ve stručném nástinu dějin kartografie. V poslední kapitole uvádí některá témata současné diskuse ve vztahu ke sledované problematice, zvláštní pozornost věnuje eschatologii a teologii stvoření Jürgena Moltmanna. V závěru vyslovuje přesvědčení, avizované na začátku práce, že v křesťanských eschatologických představách došlo k disproporčnímu upřednostnění časové dimenze na úkor dimenze prostorové, což má mimo jiné negativní důsledky v oblasti (teorie a praxe) vztahu křesťanů ke stvoření (přírodě). Autor se domnívá, že otázka odpovědného vztahu křesťanů k přírodě (tj. otázka křesťanské ekologie) nesmí být tematizována pouze jako otázka teologické etiky. Etické aplikaci musí předcházet adekvátní systematicko-teologická reflexe, jejíž nezbytnou součástí je právě revize (deformovaného) pojetí prostoru ve vztahu k eschatologii.

Práce je psána velmi kultivovaným jazykem, formulace jsou promyšlené a pádne. Nelze než souhlasit s hlavní tezí předkládané práce, otázkou však zůstává, jestli byla skutečně přesvědčivě doložena. Autor často několika větami shrnuje vývojové trendy celých staletí dějin církve, nejednou aniž by svá konstatování nějak podrobně zdokumentoval či přesvědčivě vyargumentoval, čtenář mu musí prostě věřit. Případně dokládá svá tvrzení odkazem k přehledovým či populárně naučným publikacím, které (ač se jedná vesměs pokud mohu soudit o spolehlivé zdroje) vyjadřují jen jednu z možných perspektiv či interpretací sledovaného tématu, jistě by bylo třeba uvést a zdokumentovat různé variantní interpretace (dějinné transformace pojetí prostoru) a zdůvodněně mezi nimi volit. Takto se zdá, že autor se opírá o to, co „mu přišlo pod ruku“ (tedy, že problematiku právě nezmapoval, ale pouze studovanou krajinou „projel“ jednou z možných tras). S tím souvisí i další skutečnost: poměrně velmi ambiciózní cíl práce (zmapovat dějinnou transformaci pojetí prostoru v evropské kultuře ve vztahu k eschatologii) není uskutečnitelný bez desítek nebo spíš stovek monografií (příčemž kritériem jejich výběru nesmí být jejich dostupnost v češtině, což je kritérium naprosto nahodilé). Ačkoli autor užívá velkou část relevantní literatury k tématu, publikované v češtině, obávám se, že ke splnění stanovených cílů jím užívaná literatura nestačí.

Z hlediska zaměření práce bych také očekával vyrovnání se s otázkou sionismu, resp. Svaté země (erec Jisráel) v eschatologické perspektivě (jeho kritika je namířena proti důsledkům upozadění prostorové dimenze eschatologie, kterou ovšem autor sám vztahuje hned na celé stvoření, bez dostatečného zřetele k biblickým eschatologickým představám vázaným nejen na prostor, ale konkrétně na prostor Svaté země, resp. Jeruzaléma, Chrámu atd.). Podrobnější reflexi by si zasloužila polarita posvátného a profánního ve vztahu k prostoru, a její relevance v rámci židovské a křesťanské tradice. S tím souvisí také rozlišení (či polarita) existenciálního a fyzikálního (kosmického) prostoru, které by si zasloužilo podrobnější analýzu.

Závěrem shrnuji: vzhledem k uvedeným kladným i záporným kvalitám práce navrhuji hodnocení B až C.

V Praze 27. 1. 2008

Pavel Hošek